

Professor dr.med. Dagfinn Aarskog 70 år

Robert Bjerknes¹, Per Erik Waaler, Trond Markestad

Barneklubben, Haukeland sykehus, 5021 Bergen

En av de mest markante skikkelser i norsk og europeisk pediatri, avdelingsoverlege, professor dr.med. Dagfinn Aarskog fyller 70 år den 10. desember i år, og når han nå fratrer sin stilling som klinikkjef ved Barneklubben i Bergen markerer dette at en epoke i norsk barnemedisin, og spesielt pediatriisk endokrinologi er over.

Professor Dagfinn Aarskog er født 10. desember 1928 i Ålesund. Han tok medisinsk embetseksamen ved Universitetet i Bergen i 1956, og etter endt turnustjeneste begynte han våren 1958 sin utdannelse i pediatri ved Barneklubben, Haukeland sykehus. Her har han senere hatt tjeneste som kandiater, assistentlege, reservelege og spesiallege, før han i januar 1971 tiltrådte som avdelingsoverlege. Professor Aarskog ble godkjent spesialist i pediatri i 1964, spesialist i cytogenetikk i 1971 og spesialist i medisinsk genetikk i 1973. Fra 1964 var han ansvarlig for driften av Kromosomlaboratoriet ved Barneklubben.

Allerede i 1957 publiserte han sin første vitenskapelige artikkel, og i perioden januar 1962 til 1964 var han universitetsstipendiat ved Universitetet i Bergen. Fra 1963 til 1964 var han National Institute of Health Postdoctoral Research Fellow ved Department of Pediatrics, Johns Hopkins University Hospital i USA, som på den tiden var verdens ledende senter innen pediatriisk endokrinologi. Etter hjemkomsten ble han i 1968 beskikket til dosent I i pediatri ved Universitetet i Bergen, og samtidig med at han ble ansatt som klinikkjef ved Barneklubben, ble han utnevnt til professor I i januar 1971.

¹Korrespondanse til:
Professor Robert Bjerknes
Barneklubben
Haukeland Sykehus
5021 Bergen
Telefon: 55975250
Telefax: 55975147

Klinikkjef, professor dr.med. Dagfinn Aarskog.

Professor Aarskog har hatt en rekke tillitsverv innenfor Den norske lægeförening. Han var i en årrekke formann i spesialitetskomiteen i pediatri, og han har vært medlem i spesialitetskomiteen i medisinsk genetikk. Han var den første legerådsformann ved Haukeland sykehus, og fra 1982 til 1995 var han statens representant i Styret for Haukeland sykehus. Professor Aarskog var videre sentral i utvalgs- og utredningsarbeidet som førte fram til etablering av Avdeling for medisinsk genetikk i Bergen. I 1990 var han initiativtaker til opprettelsen av Senter for klinisk molekylærmedisin ved Haukeland sykehus, og fra 1994 har han vært formann i fagrådet for dette senteret. Professor Aarskog har også vært medlem i flere nasjonale

le utvalg, bl.a. utvalget som skulle vurdere dimensjoneringen av nytt rikshospital og også det rådgivende utvalg for statlig styring av sykehusvirksomhet (Heløe-utvalget).

På universitetssiden har professor Aarskog vært styrer ved Pediatrik institutt, Universitetet i Bergen fra 1971 og frem til dags dato. Fra 1968 til 1993 var han medlem av Det medisinske fakultetsråd ved Universitetet i Bergen, og fra 1988 til 1990 medlem av Det akademiske kollegium samme sted. Han har også vært medlem i flere universitetsutvalg som bl.a. har utredet organisert forskerutdanning i medisin og forskerutveksling. Fra 1985 til 1987 var han prodekanus ved Det medisinske fakultet, Universitetet i Bergen, og fra 1988 til 1992 var han dekanus samme sted.

På den internasjonale arena har også professor Aarskog gjort seg gjeldende i stor grad. Fra 1970 til 1975 var han council member for European Society for Pediatric Endocrinology, og i perioden 1972-1973 var han president for samme organisasjon. Professor Aarskog var visiting professor ved Department of Pediatrics, University of Washington, Seattle i 1981. Han har også medlemskap i flere internasjonale vitenskapelige fora, bl.a. European Society for Pediatric Endocrinology, European Society for Pediatric Research, European Society for Medical Genetics, Johns Hopkins Medical and Surgical Association og International Society for Calcium Regulating Hormone Research.

Professor Aarskog har nedlagt et stort arbeid i flere medisinske tidsskrifter. Han var faglig medarbeider for Tidsskrift for Den norske lægeforening fra 1971 til 1993, medlem av Advisory Board i Acta Paediatrica Scandinavica fra 1971 til 1990, grunnlegger og redaktør av Pediatrik Endokrinologi fra 1987 og frem til dags dato. Han har også vært review editor i tidsskriftserien International Growth Monitor fra 1990.

Professor Aarskog har mottatt en rekke nasjonale og internasjonale æresbevisninger. Hans monografi "Clinical and Cytogenetic Studies in Hypospadias" ble i 1970 belønnet med Søren Falch og øyenlege Sigurd Falchs pris. I 1982 ble han tildelt Frederick M. Kenny memorial lectureship ved University of Pittsburgh for pediatrik endokrinologisk forskning. I 1987 ble han tildelt Medaille Alfred Jost, College de France for sin forskning på

intersex-tilstander, i 1990 utnevnt til æresmedlem i Finlands barnlækarforening og samme år ble han tildelt The Harriet Lane Alumni Society Membership for Advancing the Mission of Pediatrics ved University of Johns Hopkins, USA. Fra 1991 er han korresponderende medlem i Deutsche Gesellschaft für Kinderheilkunde. I 1992 ble professor Aarskog slått til ridder av første klasse av St. Olavs orden for sin innsats for barnemedisin, og i 1994 ble han tildelt Søren Falchs og øyenlege Sigurd Falchs prisbelønning for fremragende lederskap i medisinsk forskning ved Universitetet i Bergen.

Professor Aarskog har bak seg en svært omfattende vitenskapelig produksjon. Han har veiledet fem leger til doktorgrad i medisin og to kandidater til dr.philos.-graden. Hans forskningsvirksomhet er spredt over store deler av basal og klinisk pediatri og genetikk, og omfatter tilsammen rundt 275 publikasjoner. Hovedforskningsfeltene har vært neonatal endokrinologi, vekst og utvikling, intersex-tilstander og hypospadi, genetiske syndromer og utviklingsforstyrrelser, cytogenetikk og molekylærbiologi, basale studier av vitamin Ds effekt på cellevekst, differensiering og morfologi, samt en rekke kliniske arbeider med hovedvekt på vitamin D-stoffskiftet.

I en omtale som dette er det ikke mulig å gå i detalj på alle de viktige publikasjoner som er kommet fra professor Aarskogs hånd. Vi vil likevel trekke fram hans doktoravhandling fra 1964 "Cortisol in the Newborn Infant". Arbeidet var for sin tid meget avansert utført, og resultatene bidro til ny forståelse av binyrebarkfunksjonen i perinatalperioden. Arbeidet hadde praktiske konsekvenser for synet på behandlingen av dårlige nyfødte under stress. I 1970 kom hans prisbelønte avhandling om hypospadi og intersex-tilstander "Clinical and Cytogenetic Studies in Hypospadias". I denne undersøkelsen kunne professor Aarskog vise at en del mødre som hadde brukt gestagene hormoner tidlig i svangerskapet fikk guttebarn med hypospadi. Utvidelser av dette materialet gjennom første del av 1970-årene bekreftet antakelsen om en sammenheng mellom hypospadi og bruk av gestagener som svangerskapstest. Resultatene vakte berettiget internasjonal oppmerksomhet og var medvirkende til at gestagener brukt på denne måten etterhvert ble stoppet både i Norden og verden over.

Professor Aarskogs genetiske arbeider omhandler bl.a. fem originalbeskrivelser av nye sykdommer. Det mest kjente innenfor dette området er utvilsomt Aarskog syndrom (McKusick nr. 30540) som også omtales spesielt senere i dette heftet. Dette syndromet, som er X-bundet recessivt arvelig, er karakterisert av vekstretardasjon og et mønster av anomalier i ansikt, ekstremiteter og genitalia. Genet er lokalisert til Xp11.21 og er nylig klonet. De andre tilstandene er cortical osteosclerose beskrevet i 1979 (McKusick nr. 143325), hydrocephalus med costovertebral dysplasi fra 1980 (McKusick nr. 109400), partiell lipodystrofi (Aarskog type) fra 1983 (McKusick nr. 151680), og 1p-delesjonssyndromet som ble beskrevet i 1968.

Hans forskningsaktivitet omkring vitamin Ds effekter på cellevekst og benmetabolisme har resultert i en rekke originalarbeider og foranlediget bl.a. at professor Aarskog sammen med professor Harrison har skrevet kapitlet om kalsium, fosfat, PTH og D-vitamin i siste utgave av Wilkins lærebok "Diagnosis and Treatment of Endocrine Disorders in Childhood and Adolescence". Professor Aarskogs forskningsaktivitet har holdt seg levende i alle år. Så sent som i fjor publiserte molekylærbiologisk påvisning av en mutasjon i pit 1-genet hos en pasient med kombinert prolaktin-, veksthormon- og TSH-mangel.

I løpet av de 28 år professor Aarskog har vært klinikkisjef ved Barneklubben i Bergen er avdelingen bygget opp til en moderne barneavdeling med spisskompetanse som dekker alle områder innen barnemedisinen. Innad på Barneklubben har professor Aarskog i alle år utstrålt en naturlig autoritet som fagperson og leder, en egenskap han har kombinert med god humoristisk sans. Hans glødende engasjement

for Haukeland sykehus, Universitetet i Bergen og Vestlandet er velkjent, og hans gode formuleringsevne og store utholdenhet har mer enn en gang resultert i at han har fått gjennomslag for sine synspunkter både lokalt og nasjonalt.

I sin virksomhet har professor Aarskog videreført tradisjonsrike legeidealer samtidig som han på en enestående måte har maktet å følge bredt med i pediatriens utvikling, og spesielt sett utfordringene og mulighetene i de siste framskritt i medisinen. Denne evnen til nytenkning har bl.a. gitt seg utslag i et sterkt engasjement for molekylærmedisinen, for Barneklubbens forskningslaboratorium og for å sikre Barneklubben framtidsrettet medisinsk kompetanse.

Professor Aarskog har hele tiden funnet tid til å arbeide klinisk, spesielt med barn med endokrinologiske sykdommer, og alltid har han hatt som mål at Barneklubben skal være et godt sted å være for barn og familier. Undervisningen av legestudenter har også vært høyt prioritert, og gode tilbakemeldinger fra studentene og det at Pediatrisk institutt fikk Studieplankomiteens pris som beste institutt i 1997 viser at instituttet har lyktes i å skape et godt læringsmiljø.

Helt fram til 70 års alder har professor Aarskog fylt oppgavene som klinikkisjef, professor, styrer ved Pediatrisk institutt, lege, læremester og inspirator, oppgaver som hver for seg kan virke overveldende for de fleste av oss. Vi som har hatt det privilegium å arbeide nært med professor Aarskog vil for alltid bære med oss en rekke gode minner om en respektert fagperson og et fargerikt menneske. Det er i dyp beundring og takknemlighet at vi ønsker professor Aarskog til lykke med en aktiv pensjonisttilværelse.